

T.C.
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
EĞİTİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
(Program Geliştirme Daire Başkanlığı)

DİNÎ MÛSİKÎ PROGRAMI

Ankara-2013

Bu eğitim programının hizmet içi eğitimlerde din hizmetleri personeline uygulanması,
19.08. 2013 tarihli ve 736 sayılı Başkanlık onayı ile uygun görülmüştür.

İÇİNDEKİLER

I.	GİRİŞ.....	5
II.	PROGRAMIN HEDEFİ.....	8
III.	PROGRAMIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR.....	8
IV.	DİNÎ MÛSİKÎ PROGRAMI ÖĞRENİM ALANLARI, DERSLER VE KREDİLERİ TABLOSU.....	9
1.	DİNÎ MÛSİKÎ TARİHİ (96 Saat).....	10
2.	MÛSİKÎ NAZARİYÂTI (240 Saat).....	12
3.	REPERTUAR (MEŞK) (192 Saat)	14
4.	DİNÎ MÛSİKÎ EDEBİYATI (96 Saat)	16
5.	UYGULAMALAR (216 Saat)	18

DİNÎ MÛSİKÎ PROGRAMI

I. GİRİŞ

Medeniyetimizin en büyük hazinelerinden biri olan Mûsikî, makam, enstrüman ve söz unsurlarıyla özel bir mevkîye sâhiptir. Cami mûsikîsi ise, dinî hayatımızda çok önemli yeri olan Kur'an-ı Kerim, ezan, salâ, kâmet, tesbih duaları, temcid, münâcât, mihrâbiye, tekbir, salâvât, ilâhiler, kasîde, mevlid gibi formlardan meydana gelmektedir. Mûsikîmizin bu formlarının dinleyeni etkilemesi, onlarda derunî bazı değişiklikler meydana getirmesi ve ruh iklimlerine olumlu katkı yapması önem arz etmektedir. Hz. Peygamber'in Kur'an'ın sesle güzelleştirilmesi gerektiğini ifade etmesi ve başkalarından Kur'an dinlemeyi tercih etmesi, güzel sesle ruhları lâhûtî aleme yönlendirmenin önemini ortaya koymaktadır.

Ezan, irticâlen okunduğu için makamlarda belli ses sahasında gezinilmesine rağmen her okunuşta farklı süslemeler, nağmeler ve güzellikler ortaya çıkar. Ezanı her makamda okumak mümkün olsa bile, Sabâ, Uşşâk, Rast, Segâh-Hüzzam, Hicâz, gibi (temel) makamlarda okumak gelenek haline gelmiştir. Mûsikî geleneğimizde vakitlerin, insan ruhu üzerindeki etkisi düşünülerek, hangi vakitte hangi makamın etkili olduğu belirlenmiş, beş vakit için farklı makam tertipleri düzenlenmiştir. Dolayısıyla, namaz için camide ezan okumak da özel bir maharet ve çalışma gerektirir.

Dede Efendi'nin özlü tanımıyla, Mûsikî, derûnî coşkuları güzel nağmelerle aksettiren, ölçülü sesler vasıtasıyla dinleyicide estetik bir tesir ve heyecan oluşturan, insanlığın ahlâkını arındıran bir ses ilmidir. Dolayısıyla okunduğunda ilâhî zevkleri, manevî coşkuları harekete geçiren Kur'an-ı Kerim'in, ezanın, mevlidin, ilâhî ve kasidelerin güzel nağmelerle ve belli kurallara uyularak okunması elzemdir.

Dinî mûsikîmizin formları "Cami Mûsikîsi" ve "Tekke (Tasavvuf) Mûsikîsi" olmak üzere iki grupta incelenir. Türk Din Mûsikîsi'nde önemli bir yeri olan cami mûsikîsi, camilerde ibadet esnasında, öncesinde ve sonrasında icra edilir. Bir veya birkaç müezzinin ve imamın bazen de cemaatin katılımıyla gerçekleşir. Dua niteliğinde olan cami mûsikîsi, İslam'ın ilk devirlerinden itibaren tabii bir gelişme göstermiştir.

İslam medeniyetinde, Kindî (801-873), Fârâbî (873-950) ve İbn-i Sînâ (980-1037) gibi İslâm bilginlerinin mûsikîmizin temellerini oluşturdukları bilinmektedir. Geleneksel Mûsikîmiz ile ilgili nazariyâta dayanan eldeki ilk veriler bizi Fârâbî (873-950) dönemine kadar götürmektedir. Fârâbî'nin, Orta Asya coğrafyası kültürel birikimini özümseyerek, dönemin uluslararası bilim dili Arapça ile birçok başka eserinin yanı sıra, mûsikî nazariyâtını

konu edinen; “*Kitâbü Mûsiki’l-Kebîr*” adlı bir edvârı (makamları anlatan mûsikî teorisi) bulunmaktadır.

Fârâbî’yi izleyen birkaç yüzyıl içinde elimize ulaşan İhvânü’s-Sâfâ risâleleri, İbn Sînâ’nın (980-1037) *Kitabü’ş-Şifâ* isimli eseri ve mûsikî üzerine yazıları, Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî’nin (1207-1273) tasavvuf mûsikîsine yeni bir yön verışı, Safiyüddin Urmevî’nin (1216-1294) ses perdelerini, makamları ve ikâları (ritimleri) açıklayan “*Kitâbü’l-Edvâr*”ı, mûsikî ilmi üzerine Kutbeddîn Şîrâzî’nin (1236-1311) çalışmaları ve “*Câmiu’l-Elhân*”, “*Telhîs-i Camii’l-Elhân*”, “*Kenzü’l-Elhân*”, “*Zübdetü’l-Elhân*”, “*Şerhu Kitâbi’l Edvâr*”, “*Makâsidü’l-Elhân*”, “*Fevâid-i Âşere*”, “*Zikrû’l-Makâm ve Usûlühâ*” gibi çeşitli nazarî eserleriyle tanınan Abdulkâdir Merâgî’nin (1360-1435) varlığı göze çarpmaktadır.

XIV. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti’nde, II. Murat’a (1404-1451) sunmuş olduğu “*Edvâr-ı Mûsikî*”siyle bilinen Hızır b. Abdullah’ın; bu edvarı aynı yıllarda Türkçe’ye çeviren Amasyalı Şükrullah’ın (1388-1464) ve II. Murad’a ithâfen yazdığı *Muradnâme*’sinde mûsikî ilmine bölüm ayırmış olan Bedr-i Dilşâd’ın isimleri görülmektedir. Yine o dönemde yazıldığı bilinen nazarî eserler arasında, Bedr-i Dilşâd’a ait “*Nekâvetü’l Edvar*”, Merâgî’nin oğlu Abdülaziz Çelebi’ye ait bir başka “*Nekâvetü’l Edvâr*” ve Fethullah Şîrvânî’nin edvârı bilinmektedir.

XV. yüzyılın sonlarına doğru, II. Bâyezid’in oğullarından Şehzâde Korkut ve Ahmet de, o dönemin seçkin mûsikîşinasları olarak göze çarpmaktadırlar. Şehzâde Korkut’a hocalık etmiş olan Zeynel Abidin ise, XVI. yüzyılın başında tanınmış isimlerdendir.

XVI. yüzyılda, tasavvuf mûsikîsinin konservatuarları olarak adlandırabileceğimiz mevlevîhânelerin, Devlet-i Âl-i Osmânî’nin dört bir köşesine yayılmış ve kökleşmiş oldukları görülmekte, görkemli şenliklerde ve törenlerde, büyük çapta mûsikî fasılları tertiplendiği anlaşılmaktadır. Bu dönemde tanınmış bir mûsikîşinas, “*Şevknâme*” adlı eseri ile bilinen Abdül Ali Efendi’dır”.

Sonraki dönemlerde, dînî mûsikî eserleriyle, Hatip Zâkirî Hasan Efendi (1545-1623), bestekârlığıyla Gâzî Giray Bora Han (1554-1607) ve II. Selim’e (1524-1574) sunduğu “*Saznâme*” ile Durak Ağa (ö. 1566), bestekâr Mevlevî Yusuf Dede (ö. 1670), Hâfız Post (1630-1694), Buhûrizâde İtrî (1640-1712), Derviş Ali Şîr-ü Ganî, Hatîpzâde Osman Çelebi gibi mûsikîşinaslar dikkatimizi çekmektedirler.

Lâle devrinde ise, Beyoğlu Kulekapı Galata Mevlevîhânesi Şeyhi Nâyî Osman Dede (1652-1730) XIX. yüzyılın başlarında mûsikîşinas Hâfız Şeydâ Abdürrahim Dede (ö. 1799), Nâyî Osman Dede’nin torunları ve Mevlevî bestekârlar Ali Nutkî Dede (1762-1804), Abdülbâkî Nâsır Dede (1765-1821) ve Abdürrahim Künhî Dede (1769-1831) mûsikîşinas

padişah III. Selim (1761-1808), tanbûrî mûsikîşinas Nûman Ağa (1750-1834), ünlü bestekâr Hammâmizâde İsmâil Dede Efendi (1778-1846), Enderun mûsikîşinaslarından Kemânî Rıza Efendi (1780-1852) ve mûsikîşinas padişah II. Mahmud (1785-1839) gibi değerli mûsikî adamları yer almaktadır.

XX. yüzyılın başından ortalarına kadar ûdî bestekâr Ali Rıfat Çağatay (1867-1935), Zekâî Dede'nin bestekâr oğlu Ahmet Irsoy (1869-1943), bestekâr Râkım Erkutlu (1872-1948), bestekâr Abdülkadir Töre (1873-1946), bestekâr Hüseyin Saadettin Arel (1880-1955), hâfız bestekâr Saadettin Kaynak (1895-1961), bestekâr Münir Nurettin Selçuk (1899-1981) göze çarpmaktadır. 1922 yılında kurulan Terakkî-i Mûsikî Mektebinde pek çok mûsikîşinas görev yapmıştır. Bundan bir müddet sonra kurulan Dâru Feyzi'l-Mûsikî daha sonra Üsküdar Mûsikî Cemiyeti'ne dönüştürülmüştür.

Yukarıda kısaca özetlemeye çalıştığımız ve asırların birikiminden süzülerek gelen büyük dinî mûsikî geleneği maalesef Cumhuriyet döneminde nisyana terk edilmiştir. Mûsikîmizin temeli dinî mûsikîye dayanmasına rağmen Cumhuriyet döneminde cami ve tekke dışına çıkarılarak sahnelerde birer eğlence metâi haline gelmiştir. Bu kadar zengin bir mûsikî hazinesinin sadece Üsküdar Mûsikî Cemiyetine hapsedilmesi, orada ise artık neredeyse sahnelere müzisyen yetiştirilmeye başlanması dinî mûsikîmizde gelinen noktayı ortaya koymaktadır.

Cumhuriyet döneminde dinî mûsikî alanında yetişenler yeteneklerinin ya da mûsikî kulağına sahip olmalarının sağlamış olduğu avantajı kullanarak şahsi gayretleriyle bir yere kadar gelebilmişlerdir. Ancak bunların sayısı bir elin parmaklarını geçmemektedir. Yeni İtrîler, Dede Efendiler yetiştirmek idealdir, ama hiç olmazsa bunların eserlerini çözüp dinî mûsikî alanını zenginleştirecek mûsikîşinasların yetiştirilmesi zaruret arz etmektedir.

Gelişen olumsuz şartlar sebebiyle Başkanlığımız bünyesinde görev yapan personelimizin dinî mûsikî altyapısı oldukça zayıf bir noktadadır. Özel gayretleriyle kendisini geliştirebilenlerin dışında kalanların birikimleri, İmam-Hatip Liseleri ve İlahiyat Fakültelerinde bir dönem ve haftada 2 saat seçmeli dinî mûsikî dersinde öğretilen 10-15 ilahiden ibarettir. Hâlbuki tarihimizden gelen mûsikî geleneğimizin ihya edilerek din hizmetlerinde bundan faydalanılması, bunun için de mazinin zenginliğinin hâle taşınıp istikbale intikal ettirilmesi gerekmektedir. Bunun yerine getirilmesinde en büyük görev şüphesiz Diyanet İşleri Başkanlığı'na düşmektedir.

Mûsikî hazinesinin tanıtılması, öğrenilmesi ve icra edilmesinin sağlanması için Başkanlıkça uygun görülen mekânlarda uygulanmak üzere Dinî Mûsikî Gelişim Programı'nın gerekli olduğunu düşünerek böyle bir çalışma başlattık.

II. PROGRAMIN HEDEFİ

Başkanlığımızca düzenlenen hizmet içi eğitim kurslarının hedeflerinden biri de, ihtiyaç duyulan alanlarda daha etkin ve yaygın hizmet verebilmek amacıyla personeli yetiştirmektir.

Dinî Mûsikî Programı, cami içi ve cami dışında gerçekleştirilen bir takım dinî, sosyal-kültürel toplantı ve etkinliklerde ihtiyaç duyulan mûsikî formlarını yerine getirebilme kapasite ve kabiliyetine sahip, bu doğrultuda grup oluşturma ve ekip çalışması yapabilen, toplum huzurunda birtakım dinî törenleri icra ve idare edebilme cesaret ve girişkenliği olan personel yetiştirmeyi hedeflemektedir.

Bu çerçevede kursiyerlerin;

1. İmam-hatiplik ve müezzinliğin din hizmetlerindeki önemini kavrayan,
2. Ses eğitimi bilgi ve becerisine sahip,
3. Kur'an-ı Kerim, ezan, salâ, kâmet, tesbih duaları, temcid, münâcât, mihrâbiye, tekbir, salâvât, ilâhiler, kasîde, mevlid gibi dinî mûsikî formlarını teorik ve uygulamalı olarak icra edebilen, bunları öğretme yöntem ve teknikleri ile öğrenme-öğretme sürecine aktif katılabilen, yapılan yaygın hataları tespit edebilen ve bunları düzeltme yöntem ve tekniklerini öğrenebilen bir personel olarak yetişmeleri hedeflenmektedir.

III.PROGRAMIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR

1. Program üç dönemden, her dönem de üç aydan olmak üzere toplam 840 krediden oluşmaktadır.
2. Öğrenme-öğretme sürecinde, bu öğretim programının dinî mûsikî alanını geliştirme eğitimi olduğu göz önünde bulundurulmalı ve öğretim programıyla hedeflenen temel bilgi ve becerilerin elde edilmesine çalışılmalıdır.
3. Öğrenme-öğretme sürecinde teorik bilgiler uygulamayla bütünleştirilerek verilmelidir. Bu nedenle, düzenlenecek eğitimlere alınacak kursiyer sayısının uygulamalı eğitime imkân verecek sayıda olmasına dikkat edilmelidir.
4. Öğrenme-öğretme sürecinde kursiyerlerin ferdi yetenekleri ve ihtiyaçlarının farklı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.
5. Düzenlenen eğitim programında görsel ve işitsel araçların kullanılması ilgili alandaki becerilerin geliştirilmesi açısından önemlidir. Bu nedenle, gerekli öğretim materyallerinin öğrenme-öğretme sürecinde kullanılması sağlanmalıdır.
6. Eğitim görevlisi, dersin yapısına uygun ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerini kullanmalıdır.

IV.DİNÎ MÛSİKÎ PROGRAMI ÖĞRENİM ALANLARI, DERSLER VE KREDİLERİ TABLOSU

ÖĞRENİM ALANLARI	1. DÖNEM (3 ay)	2. DÖNEM (3 ay)	3. DÖNEM (3 ay)	TOPLAM KREDİ
DİNÎ MÛSİKÎ TARİHİ	Dinî Mûsikî Formları 2x12=24	İlk Dönem İslam Dünyası Mûsikî Çalışmaları 3x12=36	Türk İslam Dünyasında Mûsikî Çalışmaları-1 3x12=36	96 Saat
MÛSİKÎ NAZARİYATI	Ses Eğitimi 2x12=24	Türk Mûsikîsi Nazariyâtı-2 5x12=60	Türk Mûsikîsi Nazariyâtı-3 5x12=60	240 Saat
	Türk Mûsikîsi Nazariyâtı-1 4x12=48			
	SOLFEJ 4x12=48			
REPERTUVAR	Meşk-1 4x12=48	Meşk-2 6x12=72	Meşk-3 6x12=72	192 Saat
DİNÎ MÛSİKÎ EDEBİYATI	Dinî Mûsikî Formlarının Güfte İncelemesi 2x12=24	Dinî Mûsikîde Adab ve Erkan 2x12=24	Divan Okumaları 2x12=24	96 Saat
			Mesnevî Okumaları 2x12=24	
UYGULAMALAR	Makamların Kur'an ve Müezzinlikte Uygulanması-1 6x12=48	Makamların Kur'an ve Müezzinlikte Uygulanması-2 4x12=48	Makamların Kur'an ve Müezzinlikte Uygulanması-3 2x12=24	216 Saat
		Uygulamalı Cami ve Tekke Mûsikîsi Formlari-1 4x12=48	Uygulamalı Cami ve Tekke Mûsikîsi Formlari-2 4x12=48	
	Haftada 24 Saat	Haftada 24 Saat	Haftada 24 Saat	840 Saat

1. DİNÎ MÛSİKÎ TARİHİ (96 Saat)

SAAT	DERSLER VE İÇERİKLERİ	KAYNAKLAR	AÇIKLAMALAR
2	DİNÎ MÛSİKÎ FORMLARI Cami, Tekke ve Ortak kullanılan formlar, HAFTALIK DERS İÇERİĞİ 1. Türk din mûsikîsinde formların tasnifi 2. Formların genel özellikleri 3. Cami mûsikîsî formlarına giriş 3.1 İlahi ve naat formu 3.2 Ezan ve kaamet formu 3.3 Salat formu 3.4 Temcid formu 3.5 Münacaat formu	1. Dr. Suphi Ezgi, Ameli ve Nazari Türk Mûsikîsî 2. S. Nüzhet Ergun, Türk Mûsikîsî Antolojisi 3. Halil Can, Dinî Mûsikî Notları 4. Nuri Özcan, Dinî Mûsikî Notları 5. Yılmaz Öztuna, Türk Mûsikîsî Ansiklopedisi 6. Mûsikî ile ilgili DİA md.	Dinî mûsikînin Türk Mûsikîsî'ndeki yeri ve önemi belirtildikten sonra, Türk Mûsikîsî'nin doğumundan başlayıp gelişme ve olgunlaşma süreçleri ayrı ayrı ele alınarak incelenmesi amaçlanmaktadır. Derslerin içeriği aşağıdaki gibidir. *Türk Din Mûsikîsinde formların tasnifi *Formların genel Özellikleri *Cami Mûsikîsî formlarına giriş *İlahi ve Naat formunun incelenmesi *Ezan ve Kaamet formunun incelenmesi *Salat formunun incelenmesi *Temcid ve Münacaat formunun incelenmesi *Mevlid formunun incelenmesi *Tevşih ve Tekbir formunun incelenmesi *Miraciye formunun incelenmesi *Tasavvuf Mûsikîsî formlarının ortak özellikleri *Durak formunun incelenmesi *Nefes ve Şugul formunun incelenmesi *Mersiye formunun incelenmesi
3	İLK DÖNEM İSLAM DÜNYASI MÛSİKÎ ÇALIŞMALARI 1. Mûsikînin dindeki yeri 2. Hz. Peygamber döneminde mûsikî 3. İslam öncesi mûsikî kaynakları 4. İslam sonrası mûsikî 5. Yakub bin İshak el-kindî 6. el-Farabî 7. Safiyuddin Urmevi 8. İbn Sina	1. el-Fârâbî, Ebû Nasr Muhammed b. Tahrân b. Uzluğ (ö. 339/950), Kitâbü'l-Mûsîka'l-Kebîr (tah. Gattas Abdülmelik el-Haşebe-Ahmed Mahmud el-Hıfni), Kahire, 1967. 2. Uygun, Nuri, Safiyüddin Abdülmümin Urmevî, Kitâbü'l-Edvâr, İstanbul, 1999. 3. Turabi, Ahmet Hakkı, el-Kindî'nin Mûsikî Risâleleri (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1996.	Dersin ana kaynakları ilk dönem müelliflerinden Kindi, Farabi, Safiyuddin ve İbn Sina'nın mûsikîye dair kaleme aldıkları eserler olup; diğer kaynaklarla desteklenerek işlenecek; günümüz Türk Mûsikîsine etkileri değerlendirilecektir.

3	TÜRK İSLAM DÜNYASINDA MÛSİKÎ ÇALIŞMALARI 9-13 y.y. mûsikî çalışmaları 14-21 y.y. mûsikî çalışmaları	1. Farmer, Henry George, Historical Facts for the Arabian Musical Influence, New York 1970. 2. Turabi, Ahmet Hakkı, İbn Sînâ Mûsikî, İstanbul 2004. 3. el-Fârâbî, Ebû Nasr Muhammed b. Tahrân b. Uzluğ (ö. 339/950), Kitâbü'l-Mûsîka'l-Kebîr (tah. Gattas Abdülmelik el-Haşebe-Ahmed Mahmud el-Hıfni), Kahire 1967. 4. Abdülkâdir Merâgî, Şerhu'l-Edvâr, Nuruosmaniye Ktp., nr. 3651. 5. Özcan, Nuri, “Abdülkâdir-i Merâgî”, DİA, I (İstanbul 1988), s. 242-244. 6. Kantemir, Dimitrius, Kitâbu İlmi'l-Mûsîkî alâ Vechi'l-Hurûfât (haz. Yalçın Tura), I-II, İstanbul 2001	İlimler, tarihi bilgilerin pekiştirilmesiyle ayrı önem kazanırlar. Diğer ilimlerde de olduğu gibi, mûsikî eğitiminde de tarihi bilinmeden ne nazariyâtı ne de icraatı sağlıklı bir şekilde işlenebilir. Bu ders çerçevesinde ilk asırdan itibaren varlığı kabul edilen mûsikînin Türk İslam dünyasında ilim medeniyeti çerçevesinde nasıl ele alındığı incelenir.
---	--	--	--

2. MÜSİKÎ NAZARİYÂTI (240 Saat)

SAAT	DERSLER VE İÇERİKLERİ	KAYNAKLAR	AÇIKLAMALAR
2	SES EĞİTİMİ *Şan eğitimi *Diyafram çalışması *Nefes egzersizleri *Bireysel okuma *Toplu okuma	1. Egüz, Saip, Toplu Ses Eğitimi I 2. Özkan, İsmail Hakkı, Türk Müsîkîsi Nazariyâtı ve Usûlleri, İstanbul 2000. 3. Sun, Muammer, Solfej I, Sun Yayınları, Ankara 2006. 4. Tabakoğlu, Vicdan, Bona, Kıvılcım Yayınları, Ankara 2000.	Türk Müsîkîsi nazariyâtı, solfeji ve repertuarının işleneceği bu dersler sesli arşiv ve bizzat icra ile desteklenecektir.
4	MÜSİKÎ NAZARİYÂTI-1 *Nota işaretleri *Birlik ve ikilik notalar *Dörtlük, sekizlik, onaltılık ve otuzikilik *Sus işaretleri *Ritmik nota okuyuşları (bona) *Bona		
4	SOLFEJ *Bona *Tek Ses Çalışması *Çift ses çalışması *Ritim çalışması *Ezgi çalışması *Solfej okuma		

5	TÜRK MÛSİKÎ NAZARİYÂTI-2 *Basit makamlar *Rast makamı *Çargâh makamı *Buselik çalışması *Kürdi makamı *Neva makamı *Uşşak makamı *Basit suznak makamı *Şed makamlar *Sultaniyegâh makamı *Nihavend makamı *Ruhnüvaz makamı	1. Kutluğ, Yakup Fikret, Türk Mûsikîsinde Makamlar, İstanbul 2000. 2. Hâşim Bey, Mûsikî Mecmuası, İstanbul 1280. 3. Ezgi, Suphi, Nazari ve Ameli Türk Mûsikîsi, Milli Mecmua Matbaası, İstanbul 1933 4. Özkan, İsmail Hakkı, Türk Mûsikîsi Nazariyâtı ve Usûlleri, İstanbul 2000. 5. Karadeniz, Ekrem, Türk Mûsikîsinin Nazariye ve Esasları, İş Bankası Yayınları, İstanbul 1965 6. Nasır Abdülbaki Dede, Tetkik ü Tahkik, Pan Yayıncılık, İstanbul 2006	Türk mûsikîsi makamları, usullerinin tanıtılıp, Türk Mûsikîsi solfejinin geliştirilmesi durulacaktır.
5	TÜRK MÛSİKÎ NAZARİYÂTI-3 *Mahur makamı *Acemaşiran makamı *Şedaraban makamı *Şedaraban makamı *Mürekkep makamlar *Rast kararlılar *Rast kararlılar *Dügâh kararlılar *Segâh kararlılar *Irak kararlılar *Hüseyniaşiran kararlılar *Yegâh kararlılar		

3. REPERTUAR (MEŞK) (192 Saat)

SAAT	DERSLER VE İÇERİKLERİ	KAYNAKLAR	AÇIKLAMALAR
4	MEŞK-1 *Saba makamı *Uşşak makamı *Rast makamı *Segah makamı *Hicaz makamı *Şehnaz makamı *Nihavent makamı *Buselik makamlarından 2-7 zamanlıya kadar usuller	1. Heper, Sadettin, Mevlevi Ayinleri. 2. Ergen, Aytaç, Türk Müziği Nota Programı TRT Müzik Arşivi. 3. Özkan, İsmail Hakkı, Türk Mûsikîsi Nazariyâtı ve Usûlleri. 4. Çakar, Ş. Şeref, Türk Mûsikîsinde Usûl, MEB Yayınları, İstanbul 1996.	*Türk mûsikîsi eserlerinin icrası *Eserler üzerinde makam analizi yapılması *Eserlerin solfejinin yapılması *Toplu icra
6	MEŞK-2 *Çargah makamı *Ferahfez makamı *Kürdi makamı *Hüseyni makamı *Suzinak makamı *Pençgah makamı *Sultaniyegâh makamı *Şedaraban makamlarından 8-10 zamanlıya kadar usuller *İsfahan makamı *Evic makamı *Acem aşiran makamı *Mahur makamı	1. Heper, Sadettin, Mevlevi Ayinleri. 2. Ergen, Aytaç, Türk Müziği Nota Programı TRT Müzik Arşivi. 3. Özkan, İsmail Hakkı, Türk Mûsikîsi Nazariyâtı ve Usûlleri. 4. Çakar, Ş. Şeref, Türk Mûsikîsinde Usûl, MEB Yayınları, İstanbul 1996.	Bahsedilen makamlara ait eserlerin icrası yapılacaktır. Ayrıca bu eserlerin bestelendikleri 8-10 zamanlı usuller vurulacaktır.

6	MEŞK-3 *Hüzzam makamı *Karcıgar makamı *Neva makamı *Muhayyer Makamlarından 8-15 zamanlıya kadar usuller *Bestenigar makamı *Acem makamı *Hicazkar makamı *Neveser makamı *Süzidil makamı *Şehnazbuselik makamı *Bayati makamı *Kürdilihicazkâr makamı	1. Heper, Sadettin, Mevlevi Ayinleri. 2. Ergen, Aytaç, Türk Müziği Nota Programı TRT Müzik Arşivi. 3. Özkan, İsmail Hakkı, Türk Mûsikîsi Nazariyâtı ve Usûlleri. 4. Çakar, Ş. Şeref, Türk Mûsikisinde Usûl, MEB Yayınları, İstanbul 1996.	Eser icraları usuller vurularak yapılacaktır.
---	---	--	---

4. DİNÎ MÛSİKÎ EDEBİYATI (96 Saat)

SAAT	DERSLER VE İÇERİKLERİ	KAYNAKLAR	AÇIKLAMALAR
2	DİNÎ MÛSİKÎ FORMLARININ GÜFTE İNCELEMESİ *Mısri Divanı *Fuzuli Divanı *Hüdâyî Divanı *Eşrefoğlu Rumi Divanı *Osmanlı Türkçesi	1. Niyazî-i Mısri Dîvânı. 2. Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı. 3. Fuzûlî Dîvânı. 4. Osmanlı Türkçesine Giriş.	Bu derste ilahi, naat, mersiye, tevşih formlarında bestelenmiş eserlerin güftelerinin Osmanlıca kaynaklardan incelenmesi amaçlanmakta ve özellikle şair Eşrefoğlu'nun ve Niyazi Mısri'nin divanları, tasavvufî ritüeller, yazı ve dil karakteri yönünden incelenerek Osmanlıca okutulmaktadır.
2	DİNÎ MÛSİKÎDE ADAB VE ERKAN * Dinî Mûsikî nedir? * Din kültüründe mûsikînin önemi * Dinî Mûsikî icra eden guruplar ve bunların sınıflandırılması *Din kültüründe mûsikînin uygulanışı adabı ve erkan * Mevlevî mûsikîsi ve sema * Natı Mevlana ve ayin formu	1. Ezgi, Dr.Suphi, Ameli ve Nazari olarak Türk Mûsikîsi. 2. Ergun, S.Nüzhet, Türk Mûsikîs Antolojisi. 3. Revnakoğlu, Cemaleddin Server, Tasavvuf Kültürü. 4. Gölpınarlı, Abdülbaki, Mevlevî Adap ve Erkanı. 5. Gölpınarlı, Abdülbaki, Alevî Bektaşî Nefesleri.	Türk Din mûsikîsi eserlerinde kullanılan güftelerin form, biçim ve yapılarının tanıtılıp, mûsikî ve edebiyat ilişkisi değerlendirilir.
2	DİVAN OKUMALARI *Mısri Divanı *Fuzuli Divanı *Eşrefoğlu Rumi Divanı	1. Niyazi Mısri Divanı. 2. Fuzûlî Divanı. 3. Eşrefoğlu Rûmî Divanı.	Divanlara ait güftelerin okumaları yapılacak ayrıca şiirlerin açıklamaları üzerinde durulacaktır. Bu divanlardaki bestelenmiş şiirler özellikle konu edileceklerdir.

2	MESNEVİOKUMALARI *Tahir'ül Mevlevi Mesnevi Şerhi * İsmail Hakkı Bursevi'nin Mesnevi Şerhi	1. Tahir-ül Mevlevi, Mesnevi Şerhi 2. Güleç, İsmail, İsmail Hakkı Bursevi'nin Mesnevi Şerhi, İnsan Yayınları, İstanbul 2012.	Mesnevi okumalarının yapılacağı bu derste özellikle Mevlana Celaleddin Rûmî'nin tasavvuf anlayışı üzerinde durulacaktır.
---	--	---	--

5. UYGULAMALAR (216 Saat)

SAAT	DERSLER VE İÇERİKLERİ	KAYNAKLAR	AÇIKLAMALAR
6	MAKAMLARIN KUR'AN VE MÜEZZİNLİK'TE UYGULANMASI-1 *Rast makamı *Hicaz makamı *Uşşak makamı *Segâh makamı *Hüseyni makamı *Nihavend makamı *Mahur makamı *Saba makamı	1. Örnek Ses Kayıtları. 2. Kalan Müzik Arşivi.	* Basit makamlarla sure ve dualar. *Türk Din Mûsikîsinde formların tasnifi. *Formların genel özellikleri.
4	MAKAMLARIN KUR'AN VE MÜEZZİNLİK'TE UYGULANMASI-2 *Bestenigâr makamı *Dilkeşhaveran makamı *Hüzzam makamı *Müstear makamı *Şevkefza makamı *Şevkütarab makamı	1. Dinî Mûsiki Ses Kayıtları (Kalan Arşivi). 2. T.R.T Ses Kayıtları.	*Cami Mûsikîsi formlarına giriş. *Ezan ve Kamet formunun incelenmesi. *Salat formunun incelenmesi. *Mevlid formunun incelenmesi.
4	UYGULAMALI CAMİ VE TEKKE MÛSİKÎSİ FORMLARI-1 *Cami Mûsikîsi formlarına giriş *İlahi ve Naat formunun incelenmesi *Ezan ve Kamet formunun incelenmesi *Salat formunun incelenmesi *Tekke mûsikîsi formlarına giriş *Durak formunun incelenmesi *Nefes ve Şugul formunun incelenmesi *Mersiye formunun incelenmesi		

2	MAKAMLARIN KUR’AN VE MÜEZZİNLİK’TE UYGULANMASI-3 *Mahur makamı *Zavil makamı *Nikriz makamı *Pençgah makamı		
4	UYGULAMALI CAMİ VE TEKKE MÛSİKÎSİ FORMLARI-2 *Ezan *Kaamet *Mevlid *Miraciye *Tevşih *İlahi *Cuma salası *Bayram salası *Cenaze salası *Kur’an-ı Kerim tilaveti *Durak formu *Nefes formu *Şuğul formu *Mersiye formu	1. Hafız Sami Kayıtları (Kalan Arşivi-Kişisel Arşivler). 2. Hafız Kemal Kayıtları. 3. Üsküdarlı Ali Kayıtları.	*Şed makamlarla Kur’an tilaveti. *İlahi ve Naat formunun incelenmesi. *Temcid ve Münacaat formunun incelenmesi. *Tevşih ve Tekbir formunun incelenmesi.